

EL LLIBRE DE LA SETMANA

PERFIL

NO ÉS LA PRIMERA VEGADA QUE LES HISTORIADORES CRISTINA GATELL I GLÒRIA SOLER TREBALLEN JUNTES. L'ANY 2000 VAN PRESENTAR EL LLIBRE DE RECORDS DE MIQUEL BATLLORI, I EL 2008 LA BIOGRAFIA DE MARTÍ DE RIQUER

Biografia intel·lectual de Jaume Vicens Vives, l'home pont

JAUME CLARET

Poc abans de morir, el sociòleg Ralf Dahrendorf ens advertia de la temptació de jutjar amb excessiva duresa, des del

confort dels nostres sofàs, l'actitud dels intel·lectuals davant situacions extremadament complexes. Sense tenir present aquesta premissa, difícilment pot encarar-se la biografia de bona part de les personalitats que van viure la Guerra Civil i el franquisme, i que van optar per quedar-se a Catalunya.

Jaume Vicens Vives (1910-1960), el prometedor historiador del temps de la República, acabarà sent l'home pont per excel·lència entre les diferents sensibilitats catalanistes de l'interior i de l'exili, a més d'un interlocutor qualificat amb certs sectors del poder central. Però, entremig i

durant els anys centrals de la seva vida, prevaldrà el pare de família, l'acadèmic, l'investigador i l'empresari que haurà de sobreviure en la misèria –econòmica, moral i científica– de la postguerra.

Cristina Gatell i Glòria Soler ens ofereixen més una biografia intel·lectual que no política. Tot i ser present, explícitament o implícitament, la política no ocuparà un espai central en la seva agenda fins al 1955. Fins aleshores, la política li interessa utilitàriament. Sense influències en aquest àmbit, la càtedra i, posteriorment, la consolidació de la seva escola haurien estat impossibles.

La publicació de *Notícia de Catalunya* dona un tomb a les seves prioritats i normalitza la seva figura dins de la societat catalana i, sobretot, dins dels nuclis polititzats. Com ja avançava a Josep Pla el 1952: "Si surto dels meus arxius, llibres i redós familiar serà, simplement, perquè ja és hora de tornar a lloc les coses essencials, somogudes per la guerra, i que cal novament apuntalar". És aleshores que trenca amb les maledicències –mai completament– sobre el seu passat i impulsa decididament iniciatives amb voluntat de cohesió política.

Tanmateix, i tot i el seu interès i la seva innata capacitat de lideratge, Vicens se'ns mostra sovint poc dotat per a la política i el politiqueig. En ell, l'optimisme i la confiança en les pròpies forces es combinaven amb "una notable ingenuïtat i una escassa visió". Amb tot, la prematura mort de l'heterodox historiador va fer que, per a bona part de la generació política i intel·lectual protagonista de la Transició, esdevingués un referent ineludible.

Es mantenen, però, dos períodes foscos. D'una banda, els anys republicans. Caldria escatir fins a quin punt Bosch Gimpera resulta decisiu en la

AMB EL CORRENT DE PROA
CRISTINA GATELL & GLÒRIA SOLER
QUADERNS CREMA
688 PÀG. / 29,50 €

seva formació política. A més de les acadèmiques, hi ha tota una sèrie de coincidències: l'estreta col·laboració en la gestió universitària, la simpatia pel paper de la Lliga Regionalista, la concepció plural dels pobles hispànics i l'aposta per l'encaix de Catalunya dins d'Espanya enfront dels secessionistes.

De l'altra, el vincle amb la burgesia catalana, no tant com a impulsor del futur Cercle d'Economia sinó com a triple interlocutor en els papers d'empresari editorial, buscador de mecenes per a les iniciatives intel·lectuals i col·laborador de Tarradellas. La pista dels diners, sovint més difícil de seguir que la política, ens permetria conèixer millor el període i els vincles entre l'exili, l'oposició interior, l'empresariat català i/o les diferents personalitats provinents del catalanisme de preguerra, sobretot de la Lliga.

Gatell i Soler fan palès l'important paper que el president de la Generalitat a l'exili reservava per a Vicens, però de manera imprecisa. Per les mateixes característiques de la clandestinitat, ens manquen més detalls sobre com s'havia de concretar la col·laboració. La rica bibliografia i també correspondència de l'historiador resulten parcials i insuficients, atès que havien de lidiar amb la censura. *Amb el corrent de proa* demostra que, malgrat l'Any Vicens i els treballs previs (Muñoz, Marín Gelabert, De Riquer, Santirso...), la seva figura –complexa i suggerent– justifica plenament l'interès, com a estudi de cas i com a representant d'una generació. De la seva biografia en sorgeix l'evidència d'una societat catalana molt més diversa del que la grisor franquista feia intuir. En paraules de Verdager: "I a on tu veus lo desert / eixams de mons formiguegen". ♦♦

"VICENS VIVES ACABARÀ SENT L'HOME PONT PER EXCEL·LÈNCIA ENTRE LES DIFERENTS SENSIBILITATS CATALANISTES DE L'INTERIOR I DE L'EXILI"

MHC

EL SECRET DE ...

Víktor Pelevin

Víktor Pelevin és un dels revolucionaris de la narrativa russa contemporània. Personatge misteriós i excèntric, tot ho fa amb talla XXL, característiques que podrien semblar imprescindibles per ser autor de prestigi a Rússia. La seva literatura va aportar aire fresc al panorama de les lletres russes en les dues dècades posteriors a la caiguda de l'URSS. Pelevin retrata les misèries quotidianes del seu país des de l'esperpent i amb un traç de literatura *pulp* i de ciència-ficció. És un autor de culte que, a més, s'ha gua-

nyat l'estima popular perquè va autoritzar que els seus llibres es poguessin descarregar gratuïtament a internet. Els russos el veneren com un avantguardista, tot i que saben ben poca cosa d'ell.

Pelevin no es deixa veure gairebé mai en públic; de les seves aficions personals es coneix el seu domini del karate, la dedicació al budisme zen, amb clausures intermitents en monestirs del Japó i Corea del Sud, i la seva obsessió pel misticisme i l'esoterisme. Pelevin és fill de militar soviètic, va ser educat en escoles de les elits

del país i havia passat els estius en acadèmies militars. Enginyer de formació, abans de dedicar-se a escriure, a partir del 1989, havia treballat en un institut d'enginyeria de l'estat. En aquest centre de recerca va participar en un projecte secret per garantir que els motors dels caces MIG no es fessin malbé en contacte amb matèria orgànica –quan filtren insectes o aus–. Tot aquest món formatiu i de burocràcia militar apareix a la novel·la que el va catapultar a la fama, *Omon Ra*, publicada per DeBolsillo l'any 2003.

CRISTIAN SEGURA

"RETRATA LES MISÈRIES QUOTIDIANES DEL SEU PAÍS DES DE L'ESPERPENT"

Omon Ra és un viatge al·lucinogen a través de la vida d'un adolescent que s'allista en una acadèmia de les forces aèries soviètiques i acaba participant en un programa secret per enviar-lo a morir a la Lluna. Dic al·lucinogen perquè els protagonistes van ben col·locats, com el mateix Pelevin, que ha admès haver experimentat amb drogues naturals i barbitúrics. El millor d'*Omon Ra* és que percep que l'autor t'explica les seves pròpies experiències, però multiplicades per mil, sense posar control a la imaginació. ♦♦